

Школьник Катерина Олександрівна – студентка факультету іноземних мов Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ІДЕАЛИ СВОБОДИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Слово "свобода" має надзвичайно велику кількість значень. Деякі називають свободою легку можливість скинути того, хто має тиранічну владу; інші – право вибирати того, кому вони повинні підкорятися; треті - право носити зброю і чинити насилля; четверті вбачають її у привілеї підкорятись особі своєї національності тощо. Тож на перший погляд про свободу складається враження як своєрідний шматок глини, одержавши який можна мати будь-яку фігуру, образ відповідно до сучасних велінь душі чи уявлень. Насправді ж свобода виникає й утверджується у світі в дещо незримому, але чітко означеному образі права: у формі правопорядку, відповідальності, дозволів та заборон, правопорушень. Саме така реальна буттєвість свободи. Люди вільні в міру їх рівності і рівні в міру їх свободи. Неправова (безправна) свобода, свобода без всезагального масштабу та єдиної міри, тобто "свобода" без рівності – ідеологія елітарних привілеїв, а так звана "рівність" без свободи – ідеологія рабів, пригнічених мас із їхніми вимогами ілюзорної "фактичної рівності".

Неухильне прогресуюче вивільнення людей від різних форм залежності чи утисків це водночас і прогрес у правових (державно-правових) формах виразу, існування та захисту цієї розвиваючої свободи. У такому контексті всесвітню історію можна розглядати як прогресуючий рух до всебільшої свободи всезростаючої кількості людей.

Свобода є такий стан об'єктивної реальності, коли має місце розмаїтість і наявність ряду можливостей, що ведуть до появи нового. Свободі тому притаманні наступні фундаментальні характеристики. По-перше, наявність розмаїтості, тобто різних можливостей розвитку. Де суцільна однаковість, там не може бути і свободи. У самій реальності кореняться сховані тенденції до появи розмаїтості, до подолання стандарту, мертвої уніфікації, що створюють у суспільстві стояче болото, а не умови для вільної діяльності. По-друге, наявність вибору, тому що у філософському плані свобода тісно зв'язана з можливістю, вона і є можливість вибору, а вибір там, де є розмаїтість. Однак, якщо розмаїтість є, а можливості вибирати ні, якщо в ряді різних можливостей визначена якась одна, то про свободу не може бути і мови. Так буває тоді, коли причина і наслідок твердий зв'язані в кожному випадку і створюють однозначне зчеплення подій.

Свобода багатоліка, але сутність її одна - наявність різноманітних можливостей, а стосовно до суспільства й особистості – створення можливостей для справжнього розквіту творчих сил людини і людства. Вона одночасно і процес і ідеал. У силу цього свобода завжди буде розглядатися: як найбільша цінність особистості, рівна цінності життя; як умова і результат історичного прогресу, тому що прогрес суспільства є не що інше як процес звільнення суспільства від стихійних соціальних сил; як належне, тобто як такий ідеал, якого потрібно досягти і досягнення якого штовхає до формування нового ідеалу, ще в більшому ступені утримуючого свободу; як умова і результат соціалізації нової людини; як іманентна

мета людства.

Свобода повинна знайти реальне вираження в практичній дії чи особистості суспільного класу, а усвідомлення необхідності лише пролог до цієї дії. Адже не випадково найбільшим нещастям для особистості завжди вважалося підпорядкування. "Свобода без щастя, – зауважував Фейєрбах – свобода, що не є в той же час вільною від переборного, зрозуміло, зла життя, а скоріше сама залишає в недоторканності самі кричущі нещастя життя, така свобода є порожнього, позбавленого змісту словом" [2, с. 50].

Кожна свобода цінна, але, окрім того, кожна з них – хоча й різною мірою – служить іншій меті. Політична свобода, тобто можливість вибору керівників підлеглими найкраще з-поміж різних можливих способів служить гідності людини в її стосунках із державою. Демократія також забезпечує в сучасних обставинах найвищу міру суспільної легітимізації держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бердяев Н. А. Философия свободы; Смысл творчества: громадсько-політична література. - М. : Правда, 1989. - 607 с.
2. Берлін І. Чотири есе про свободу: монографія / Пер. з англ. О.Коваленко. - К. : Основи, 1994. - 271 с.